Jolsvai András

Eperszezon XII.

24.

A vasárnap mindig békességes arcot mutatott.

Vasárnap senki sem sietett. Vasárnap családi ebédek estek, sokfogásos, lassúdad, beszélgetős ebédek, születésnapok és évfordulók ünneplődtek, vasárnap asszonyok, lányok lepték el a székek felét, gyermekek futkároztak az asztalok között, és fáradt kutyák lustálkodtak a lábak alatt.

Vasárnap megállt az idő a Zimmerliben.

Vasárnap a cigánybanda helyett egy nemrégen alakult kvartett játszott – hegedű, gitár, klarinét, harmonika –, operettektől a sváb dalokig mindenfélét, ebben a nemrégiben divatba jött bécsi stílusban, melyet a Schrammel-fivérek után mostanában sramlizenének kezdtek nevezni. Szepi kockázatot vállalt a szerződtetésükkel, nem tudta, hogyan fogadja ezt a stílust a Stefánia közönsége, de persze ez a döntése is, mint a többi, bevált. Szepi büszke volt a sváb őseire, s a maga módján őrizte is a régi hagyományokat, étkekben, ruhákban, ünnepekben, szavakban és főleg világlátásban, de azért önmagát már régen magyar embernek tartotta: olyan magyar embernek, aki sváb ősöktől származik. Mindazonáltal a génjei néha, anélkül, hogy tudatában lett volna, üzentek neki ezt-azt. Most például azt, hogy karolja fel ő is ezt az új stílust. Jobban csúszik rá a pörkölt is.

A Zimmerliben nagy respektje volt a vasárnapoknak. Ilyenkor senkinek sem kellett kapkodnia, ilyenkor mindennek megadták a módját, ilyenkor mindenre volt elég idő. Tívó Anna ilyenkor különleges tálakat alkotott és tortacsodákat sütött, a gazda pedig hosszan, ráérősen elbeszélgetett minden asztalnál, oldaltósztot mondott az ünnepelteknek és apró ajándékokkal kedveskedett nekik. Franzl szemmel tartotta az egész placcot, megszámolt mindent, poharakat és tányérokat, vendégeket és kutyákat, Schulz úr a szalvétahajtogatást gyakorolta, és közben egy divatos slágert dúdolt félhangosan, a kenyereslány félretette a legfinomabb sercliket az udvarlójának, egy levélhordó postásnak, aki zárásra érte jön, hogy aztán együtt fölfedezzenek egy-két ember nem járta ösvényt a ligetben.

A vasárnap az öröm napja volt.

Csak a lányok, csak ők nem szerették a vasárnapot. Az elejét, a fürdéssel, öltözködéssel, kikocsizással, misével telt délelőttöt persze igen, de ami azután következett, attól szívesen eltekintettek volna: ha rajtuk múlik, szombat után minden naptár hétfővel folytatódik.

Persze, az nekik sem volt ellenükre, hogy vasárnap nem kellett megszakadniuk a munkában. Hogy két felszolgálás között kifújhatták kicsit magukat, a söntésnek dőlve, hogy nem kellett egyszerre tucatnyi korsót kivinniük, hogy nem zengett az udvar a sok „kisasszony, kisasszony" kiáltástól, hogy estére nem fáradtak el teljesen, s még maradt erejük és kedvük egy kis ágybéli tereferére, miután visszavonultak. Ezeknek mind lehetett örülni. Illetve lehetett volna, ha másfelől nem kellett volna szembenézniük a vasárnap szomorúságával. Hogy itt van egy nap, amikor a város megpihen, amikor a nők csodás ruhákba öltöznek és végigkocsiznak a korzón, amikor a párok egymásba karolva andalognak a ligetben, amikor a családok éttermekbe mennek, amikor tehát mindenki szórakozik, csak nekik kell ilyenkor is dolgozniuk. A Zimmerl-lányok szorgalmas és kötelességtudó lények voltak, nem zúgolódtak a sorsuk ellen, sőt, voltaképpen szerették, amit csináltak, ahogyan szerették a szüleiket is meg egymást, ezt a meleg, támogató légkört, amiben felnőttek, csak éppen a vasárnapot nem szerették. És amióta eladósorba kerültek, még fokozódott is az ellenszenvük a vasárnap iránt.

Merthogy vasárnap még a legkisebb esélye is elveszett a férjfogásnak.

Janka, Kató és Alojzia (mit nem beszélek: Lola) már régóta tisztában volt vele, hogy vőlegényszerzésre az az egyetlen esélyük, ha a vendégek közül tudnak kihorgászni valakit. Ott éltek a Stefánia és Gizella utcák sarkán, alig-alig mozdultak ki onnan, ott telt el az életük, nem is nagyon tudtak volna ismerkedni máshol. Persze a vendéglő ideális helyszín az ilyesmihez, az ember lánya megmutathatja magát, bizonyíthatja ügyességét, beszédbe is elegyedhet bárkivel, egyszóval elindulhat egy kapcsolat, amit aztán, ha mindkét fél akarja, el lehet navigálni az oltárig. Trézsi, aki valamennyi lánytestvérének kikezdhetetlen példaképe volt, ezt is pompásan csinálta: még válogathatott is, melyik kérőjének nyújtja a kezét.

A vendéglő tehát megfelelő helyszín a férjfogáshoz, csak nem vasárnap.

Vasárnap, amikor az asztalok tele vannak csinosabbnál csinosabb nőkkel, nehéz egy felszolgálónak kiragyogni közülük. Ráadásul a potenciális férjanyag is szinte értékelhetetlen ilyenkor. Családapák, rozzant özvegyek, besavanyodott agglegények járnak vendéglőbe vasárnap, nem az életerős, nősülékeny fiatalság. Vasárnap az ember csak az idejét vesztegeti.

De minthogy az élet nem kívánságműsor, a Zimmerl-lányoknak zokszó nélkül végig kellett dolgozni minden vasárnapot. S ha már így esett, legalább elmélyültek a környék valóságos történetében, amelyet elkapott félmondatokból, mozdulatokból, nézésekből állítottak össze. Istvánmező végre is egy nagy falu, ahol mindenki ismer mindenkit, ahol

mindenki tud mindenkiről valamit, de mindenkiről mindent csak a Zimmerl-lányok tudnak.

Itt vannak például a Halmaiék. A huszadik házassági évfordulójukat ünneplik éppen. A férj egy gyémántgyűrűt vett a feleségének ebből az alkalomból, és azt a Tívó Annával belesüttette az ünnepi kalácsba. A feleségnek, Matild a neve, nem volt valami virágos kedve, ha a házasság húsz éves, akkor neki is legalább negyvennek kellene lennie, pedig csak harminchatot hajlandó ebből magára vállalni. Ráadásul sikerült ráharapnia a gyűrűre – még jó, hogy nem nyelte le –, és még jó képet is kell vágnia az egészhez, pedig éppen húsz éve tudja, mekkora tévedés volt ez a házasság a részéről. A férj kipirulva nézi a jelenetet, azt reméli, a gyémánt majd felmelegíti ma este a hitvesi ágyat. A Zimmerl-lányok tudják, hogy téved, és némi szánalmat éreznek iránta, amely egy dupla adag tejszínhabban ölt testet.

A Szederkényi-család teljes létszámban felvonult ezúttal. Apa, anya, gyerekek, nevelőnő, kanári, még a félig süket muttert is kivettek a naftalinból. A kedvéért mindenki hangosan beszél, ne mondjuk, ordít, így aztán a Víztoronynál is hallani, ahogy az asszony korholja a férjét, hogy ne igyon több pálinkát, legalább a mama előtt ne. Azt viszont csak a Zimmerl-lányok tudják, hogy az asszony ebéd előtt bent járt a konyhán, és megkérte őket, vizezzék föl, amennyire csak lehet, a férje által rendelt pálinkákat. Szegény urának mostanában sok a gondja a munkahelyén, azért iszik annyit, pedig az égetett szeszek nem tesznek jót a gyomrának. Azt viszont a feleség nem tudja, a Szederkényi úr idegességének éppen az az oka, hogy momentán nincsen munkahelye. Nemrég bocsátották el a Leszámítolóból, épp azért, mert már munkaidő alatt is ivott. Úgyhogy már ezt az ebédet is kölcsönből finanszírozza, mégpedig a Zimmerl Szepi által tegnap titokban nyújtott kölcsönből.

A Wéber úr is a feleségével érkezett máma. Csak egy üres levest kér, elment az étvágya, azt mondja, nem is csoda, gondolják a Zimmerl-lányok, a szeretője ott ül a szomszéd asztalnál, minden szava áthallatszik, és olyan negédesen mosolyog rá, ahogy még a pásztoróráikon se szokott. A Wéber úr biztos benne, hogy ez provokáció, a Manci nagysága rövidesen cirkuszt csinál majd, azért ült ide, kár volt lemondani a múltkori találkát, azt hiszi az a nő szakítani akar, talált valaki mást magának, pedig ezekből csak az utóbbi az igaz. Wéberné a dologból semmit sem vesz észre, ahogy egész házasságuk során nem vett észre semmit, eszik hát a férje helyett is, dupla adagot mindenből, a tompora két oldalt lefolyik a székről.

Telegdy úr, mint mindig, a kutyájával jött. A legnemesebb orosz agár, több diplomája van, mint a pesti akadémikusoknak együttvéve.

Telegdy úr rendkívül büszke a kutyájára, tejben-vajban fürösztetni, most például egy nagy adag orjalevest rendel kettejüknek, de a levet, tésztát, zöldséget a kutya kapja, s a csont jut a Telegdy úrnak: borsozza, sózza, aztán jóízűen lerágja róla a húscafatokat, míg az eb elmélyülten lefetyel a szék alatt. A Zimmerl-lányok elnézik ezt a jelenetet (nem először látják, egyébként), és arra gondolnak, fordítva jobb lenne. Tudniillik úgy, hogy a kutya ülne a széken, a Telegdy úr meg a csontjával ott heverne a szék alatt.

Czinkéné méltóságos asszony kissé fenn hordja az orrát, Franzl hódolatteljes köszöntését is csak merev fejbiccentéssel fogadja, aztán elnéz valahová a fák lombjai közé, nem is fordul a gazda felé, amikor rendel, csiga nincs, kérdezi szepegve, s amikor megtudja, hogy van, képes azt is megkérdezni, nem mócsingos-e. Czinkéné méltóságos asszony minden hangsúlyával külön érzékelteti, hogy leereszkedése ehhez a rusztikus vendéglátóhelyhez csak ideiglenes, s a körülmények szorításának tudható be. Czinkéné méltóságos asszony úgy gondolja, neki a Ritzben volna a helye, de minimum a Vampeticsnél, s nem ennél a szabadtéri sváb bagázsnál. Azért, ha már itt van, nem hallgathatja el, hogy a férjét most nevezték ki főtanácsosnak a városnál, s hamarosan valami előkelőbb környékre költöznek. A Zimmerl-lányok mindezt persze már tudják. Sőt, a Zimmerl-lányok már azt is tudják a Terebessy-iroda írnokaitól, hogy a Czinke méltóságos úr ellen azóta már a legkomolyabb panama-vádak fogalmazódtak meg, tanácsos, sőt, főtanácsos lenne tehát hátrálni kissé az agarakkal.

A Telegdy úr agara mindenesetre nem hátrál, a leves elfogyasztása után jó erőben érezve magát megrohamozza a Szederkényiék kanáriját, ebből lesz egy kis kraval, az asszonyok sikoltoznak, a férfiak felpattannak, a felfordulásban a Halmainé keblébe rejti a gyémántot, s aléltan rogy az asztalra, a Szederkényi úr felhajtja a szomszédhoz érkezett pálinkát, Mancika egy összehajtott cetlit csúsztat a Wéber úr mellényzsebébe, melyet aztán a Wéber úr, órája után kutatva, kiejt onnan (Franzl találja meg, az esti takarítás során, nehezen betűzi ki a női kézzel sebtiben rótt sorokat: „Holnap nyolckor a szokott helyen!”, és aztán órákig azon gondolkodik, vajon a reggeli vagy az estvéli nyolc óráról esik itt szó), végül a Telegdy úr, megunva ezt a commedia del artéba illő jelenetsors, rászól az agarára, ül, s ezt az utasítást minden szereplő azonmód követi, beleértve a kanárit is.

Este, lámpaoltás előtt a Zimmerl-lányok jól kikacagják magukat mindezeken, aztán még előkerül a Modern dalok gyűrött, agyonolvasott példánya, és Janka elszaval belőle egy-két forró versszakot, hogy a szerelemhes szavak mézes álmokat hozzanak nekik erre a tavaszi éjszakára.

25.

Egy áprilisi délutánon aztán megjelent a kerthelyiségben a Modern dalok írója is. Nem viselt már katonaruhát, pepita vászonöltönyt hordott, Girardi kalapot, monoklit és szivart. Rendelt magának három zöld abszintot és három felszolgálóleányt, a jól bevált sorrendben.

Botrány illata terjengett a levegőben.

De aztán csak kiderült, hogy nem eszik olyan forrón azt a kását. Hogy ez a költő voltaképpen egy nyurga kamasz, egy érzelmes kamasz ráadásul, akinek veszett hírét jobbára önmaga kelti önmagáról, verssé nemesített szerelmi csatározásainak nagyobbik része inkább csak álmodozás, s tud ő, ha akar, illedelmesen is viselkedni. Igaz, pengeként vágott az esze és pompás humora volt, s ha valakit céltáblájául választott, annak senki se lett volna a helyében, de élceinek legfőbb célpontja jobbára önmaga volt. Úgyhogy igen hamar afféle évődő, flörtölő pajtáskodás alakult ki a költő és a Zimmerl-lányok között. Legtovább Alojzia (azaz-hogy Lola) ment a flörtölésben, egy este a költő fülébe súgta, hogy valamikor majd az övé lesz, de hogy ez mikor következik be, holnap, jövőre, vagy csak a következő évszázadban, arról nem adott tájékoztatást. Mindenesetre úgy érezte, hogy már e bianco bejelentés is feljogosítja a féltékenységre, egyszer például, miután kivitte a következő abszintot a költő asztalához, csípőre tette a kezét, és megkérdezte.

– Ki az a Szera?

A költő elnevette magát.

– A múzsám. Vagyis a volt múzsám. Úgyhogy momentán kóros múzsahiányban szenvedek.

Lolácska megrázta vörös sörényét, amennyire a főkötő alatt tehette, és már jött is a következő kérdés.

– Mit kell egy múzsának csinálnia?

– Homlokon kell csókolnia engem, amikor csak akarom.

– Mást nem?

– Nem. Csak az a gond, hogy nekem úgynevezett mozgó homlokom van: a testem bármelyik pontján feltűnhet.

Lola összeráncolta a szemöldökét.

– Ezt nem értem.

– Remélem is. De igazi múzsa csak akkor lehet majd magácskából, ha egyszer megérti. Addig pedig kinevezem legelső múzsajelöltemnek, akinek csak az a feladata, hogy a homlokomon lévő homlokot illesse ajakával, ha igény van rá.

Ebben maradtak. Lola végtelenül büszkén hírelte testvérek szerte, hogy még nincs tizenhét, máris múzsahelyettes lett belőle, a költő pedig kanyarított egy pajzán verset A Múzsához címmel, amelyben többékevésbé elmagyarázta, amit a Lola nem értett.

De nemcsak a lányok kedvelték meg hamar a költőt, akit Jenőnek hívtak ugyan, de Jánosnak kellett szólítani, hanem az egész Zimmerl-família. Zimmerl József mindig feltűnően sok időt töltött az asztalánál, és gyakran előfordult, hogy fizetésnél vékonyabban fogott a ceruzája a kelleténél, Tívó Anna – aki egyszer lopva kikukkantott a konyhaablakon, hogy megnézze magának, ki az a gigerli, akiről ennyi szó esik manapság – túl soványnak tartotta a költőt, és mindenből dupla adagokat szervírozott neki. Franzllal a párizsi gasztronómiai divatokról cseréltek eszmét (pompásan megértették egymást, noha egyiküknek sem volt fogalma róluk), Stau bácsi pedig verhetetlen lóversenytippeket kapott a költőtől, noha semmi szüksége nem volt rá, mert az istállóban álló két almásderesen kívül egyetlen másik paripa sem érdekelte. A János tehát rövid idő alatt a ház igaz barátja lett, amit ő, rönoméjának megőrzése érdekében, igaz házibarátnak ejtett. Ezt senki se bánta.

De még az üzletmenet fellendítésében is volt némi szerepe a költőnek, mert alighogy befészkelte magát a Zimmerlibe törzsvendégnek, hozta magával a kompániáját is. Csuda egy társaság volt az! Huszonéves fiatalemberek valamennyien, költők, írók, librettisták, zeneszerzők, a megifjult főváros művészeti forradalmárai, a Hét szerzőgárdája. A Hét, a polgári irodalom első magyarországi fóruma, puszta létével hadat üzent a kiüresedett, megcsontosodott népnemzeti irányzatnak, a petőfieskedő ködevésnek, fényesen bebizonyítva, hogy, bármint mondott is Metternich, Európa nem ér véget a Rennwegnél. Egyébként végtelenül szelíd, békés, bohém fiatalemberek voltak jobbára, vékonypénzű álmodozó alakok, akik délután keltek és hajnalban feküdtek, és közben ezernyi tervet szőttek, s megváltották a világot. Minthogy a lap vasárnaponta jelent meg, hát ők is aznap, koraeste keresték föl a Zimmerlit, dagadó kebellel és friss honoráriumokkal, és jókedvűen olvasták fel egymásnak megjelent és megjelenendő műveiket, miközben ábrándos szemeket vetettek a köröttük sürgölődő Zimmerl-lányokra. Vidám asztaltársaságuk új színt hozott a vendéglő addig is éppen elég tarka palettájára, megváltoztatta kissé a hangulatot, és részben a vendégkört is. Egyre többen jöttek a Zimmerlibe azért, hogy közelről láthassák a jelen olyan híresség eit, mint, mondjuk, Semper, Homo, Simplex, Lucius, Celio, Nestor, Ignotus vagy Bojtorján. Igen, a Hét kerekasztal-lovagjai imádták a játékokat, imádták a rejtőzködést, az álneveket, s műveiket jobbára ezeken jelentették meg. A

bennfentesek persze tudták, hogy a latinos álarcok mögött olyan írók-költők bújnak meg, mint Ambrus Zoltán, Kóbor Tamás, Makai Emil, Herczeg Ferenc, Bársony István vagy Heltai Jenő. (De azt a bennfentesek se nagyon tudták, hogy ezek a nevek, melyeken aztán hőseink bevonulnak majd a magyar panteonba, ezek is fokozatok már a halhatatlanság felé vezető, átváltozásokkal tarkított úton.) Erzsébetváros polgárai az első perctől kezdve magukénak érezték ezt a furcsa társaságot, az ő hangjukon szóltak, az ő titkos vágyaikat öntötték versekbe, azt az utat járták be, melyre maguk is vágytak, de sosem mertek lépni. Ők megelégedtek azzal, hogy megismerjék, hallják, nézzék őket, esetleg egy-két szót váltsanak velük vagy dedikációjukat kérjék legújabb művük belívére.

Akárhogy is, a Hét redakciója (illetve annak ifjabbik része, hiszen az öreg – ekkor épp ötven éves – főszerkesztő, Kiss József sosem jött kijjebb a körútnál) fellendítette, megváltoztatta, kitágította a Zimmerli vasárnapjait, és sok érdekes, ifjú udvarlóval ajándékozta meg a lányokat – igaz, olyanokkal, akik a hűséget sosem ígérték öröknek, s az igent oltár nélkül is egészen jól el tudták képzelni.

Azaz nem jöhettek szóba férjjelöltként.

De azért azóta, hogy feltűntek a Zimmerli asztalainál, senkinek nem lett többé unalmas a vasárnapja.